

12.4.2021

Valtionhallinnon kehittämissosasto

Ilmoituskanavapalvelua valmistelevan työryhmän kokous 2/2021

Aika 30.3.2021 klo 11.30–13.30

Paikka Teams -kokous

Osallistujat

Markus Siltanen, finanssineuvos, puheenjohtaja, VM
Timo Moilanen, neuvotteleva virkamies, VM
Arja Terho, finanssineuvos, VM
Heli Iirola, neuvotteleva virkamies, VM
Sarianne Palmula, neuvonantaja, UM
Silja Ruokola, hallitusneuvos, LVM
Samuli Bryggare, lakimies, Väylävirasto
Kimmo Helaskoski, erityisasiantuntija, Tuomioistuinvirasto
Ari Huvinen, turvallisuusjohtaja, Maanmittauslaitos
Ulla Järvelin, henkilöstölakimies, verohallinto
Olavi Voutilainen, asiantuntija, verohallinto
Hannu Kananen, sisäisen tarkastuksen päällikkö, Tulli
Arja Kaski-Nurmi, sisäisen tarkastuksen päällikkö, Valtiokonttori
Tuukka Lahkela, johtaja, Business Finland
Ylva Norrgård, lakimies, Häätäkeskuslaitos
Jani Oinonen, controller, Palkeet
Leena Storgårds, sisäinen tarkastaja, Tilastokeskus
Johan Strann, sisäinen tarkastaja, Maahanmuuttovirasto
Niina Toikka, yksikönpäällikkö, johtava juristi, Valtori
Maarit Tulokas, sotilaslakimies, Puolustusvoimat
Klaus Krokfors, johtava tilintarkastaja, Valtiontalouden tarkastusvirasto
Riku Mäki, apulaisjohtaja, Valtiokonttori
Krista Seppälä, assistenttiharjoittelija, VM
Kati Orkola, hallitussihteeri, sihteeri, VM

1. Kokouksen avaus ja edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 11.30 ja esitteli kokouksen asialistan.

Edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin tämän jälkeen ilman muutoksia.

2. Puolustusvoimien esittely heidän laillisuusvalvontakanavasta

Maarit Tulokas Puolustusvoimista kertoi heidän omasta laillisuusvalvontakanavastaan, joka on ollut kokeilussa 15.9.2020 alkaen kuuden kuukauden ajan. Kokeilu on nyt päättynyt. Esitys viedään työryhmän Tiimeri-työtilaan kokouksen jälkeen.

Laillisuuskanavan perustamisella haluttiin turvata lainsäädännön ja hyvän hallintotavan noudattamista organisaation toiminnassa, minkä lisäksi varauduttiin ilmoittajan suojelua koskevan direktiivin täytäntöönpanoon. Ilmoituskanavan olemassaololla tuetaan esimiestyötä, lisätään luottamusta organisaation toimintaan ja mahdollistetaan aikaisempi puuttuminen mahdollisiin ongelmiin. Lisäksi ilmoituskanavan kautta voidaan mahdollistaa myös sellaisten ilmoitusten teko, joista voisi olla vaikea kertoa suoraan esimiehille.

Laillisuusvalvontakanavan kokeilulle asetettiin selkeät tavoitteet, joita on seurattu kokeilun ajan (esim. ilmoitusmäärät, asiaryhmät, ilmoitus- ja teknisen prosessin toimiminen ja ennakolta tunnistettujen riskien esiintyminen käytännössä).

Kanavan perustamisessa ei ollut kyse uudesta tietojärjestelmästä. Kyseessä on puolustusvoimien intranet-sivuille Ilmoituskanava -painikkeen alle sijoitetusta lomakkeesta, jolla välitetään tietoa pääesikunnan kirjaamon kautta pääesikunnan oikeudelliselle osastolle. Ilmoituksen voi tehdä anonyymisti, ja siitä tulee tieto Puolustusvoimien virkasähköpostiin. Lomakkeen tietoja ei tallenneta minnekään, mutta lomake tarkistaa, onko sähköposti mennyt onnistuneesti perille. Kanavaratkaisu on toteutettu vakioitujen TUVE -palveluiden palvelukuvausten mukaisesti ilman räätälöintiä pl. palvelinten ja ympäristöjen määrää. Järjestelmällä ei ole liityntöjä muihin järjestelmiin eikä mahdolliset vikatilanteet vaikuta muihin palveluihin.

Ilmoituskanavan perustaminen tällä tavoin on ollut edullista. Kun tieto on viety asianhallintajärjestelmään, se käsitellään Puolustusvoimien normaalia laillisuusvalvontaprosessia noudattaen. Ilmoituksia voi käsitellä vain rajattu joukko henkilöitä, eikä ilmoitusten sisältöä ole rajattu. Mikäli ilmoituksessa yksilöidään jokin Puolustusvoimien virkamies nimeltä, tälle varataan tilaisuus tulla kuulluksi prosessin aikana.

Ilmoituskanavan käyttöä rajoittaa se, että ilmoituksen voi tehdä vain virkapaikalta. Oikeudellinen osasto on kannustanut tekemään ilmoituksen omalla nimellä, koska anonyymien ilmoitusten kohdalla ei voida käydä vuoropuhelua ilmoittajan kanssa. Liian ylimalkaisia anonyymisti tehtyjä ilmoituksia ei myöskään käsitellä. Asioiden käsittelyyn sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) säännöksiä. Ilmoituskanavan kokeilujaksolla ilmoituksia tehtiin yhteensä neljä kappaletta, jotka kaikki käytiin lävitse.

Ennen ilmoituskanavan käyttöönottoa asiaa käsiteltiin yhteistoimintaelimissä ja koulutuksissa. Avoin viestintä asian suhteen on ollut tärkeää. Aluksi laillisuuskanavan käyttöönoton suunnittelu aiheutti myös vastustusta ja huolia, jotka eivät kuitenkaan sellaisenaan toteutuneet.

Jatkossa tulee pohdittavaksi, mitä omalle kanavalle tehdään ja kuinka se saadaan mahdollisesti vielä paremmin vastaamaan lainsäädännön vaatimuksia. Toinen vaihtoehto on yhteisesti suunnitellun kanavan käyttöönotto myös Puolustusvoimissa. Teknisesti kanava on toiminut hyvin ja siihen voidaan joustavasti tehdä muutoksia. Jatkossa kanavan etäkäyttö olisi myös hyvä mahdollistaa.

Puheenjohtaja kiitti hyvästä esityksestä ja avasi mahdollisuuden keskustelulle.

Keskustelussa nostettiin esille se, että järjestelmä on teknisesti hyvin kevyt ja sen kautta on tullut tarkastelujaksolla hyvin vähän ilmoituksia. Ilmoituskanavan suunnittelun alkuvaiheessa yhteistyötä on tehty Poliisin kanssa. Järjestelmä on myös rakennettu TUVE-verkkoon, minkä vuoksi sitä ei ole mahdollista ottaa laajempaan käyttöön valtionhallinnon sisällä.

Lisäksi pohdittiin voisiko järjestelmään sisällyttää vuoropuhelumahdollisuutta, jota direktiivi edellyttää, ja voisiko esimerkiksi Valtorin kautta tarjota tällaista palvelua laajemminkin valtionhallinnon sisällä. Lisäksi pitää pohtia kuinka direktiivin edellyttämät organisaation ulkopuoliset sidosryhmät ja esimerkiksi vanhat työntekijät voivat päästä tekemään ilmoituksen kanavan kautta.

Ongelmalliseksi ei sen sijaan koettu sitä, että ilmoitukset välitetään eteenpäin kirjaamon kautta. Kirjaamossa asian sisältöä ei tutkita sen tarkemmin. Ilmoitusprosessin kuvauksen yhteydessä tulee jatkossa huomioida arkisto- ja muiden lakien asettamat määräajat. Nämä vaikuttavat siihen, milloin ilmoitukset tulevat julkisiksi.

3. Keskustelu riskeistä ja niihin varautumisesta

Puheenjohtajan johdolla käytiin lävitse mahdollisia riskejä, joita yhteisesti suunnitellun ilmoituskanavan käyttöönoton yhteyteen voi liittyä. Näitä riskejä nostettiin esille jo ensimmäisessä työryhmän kokouksessa.

Valmistelutiimi oli kirjannut esitykseen valmiiksi muutamia tunnistettuja riskejä, joita ovat:

- Työryhmän lopputulos jää liian yleisluontoiseksi, eikä riittävän käytännöllisiin linjauksiin päästä virastovalmistelun tukemiseksi.
- Ilmoituskanavan palvelun käyttöönotossa myöhästyään direktiivin asettamasta aikataulusta. Tämä voi johtaa myös liian kevyen ratkaisun käyttöönottoon, jolloin palvelu ei täytä sille asetettuja vaatimuksia.
- Virastot eivät ota yhteisesti kilpailutettua palvelua käyttöönsä, vaan hankkivat järjestelmän itsenäisesti.

Toisaalta esitettiin keinoja, joilla tunnistettuihin riskeihin voidaan varautua:

- Työryhmätyöskentelyssä pyritään tarpeeksi konkreettisiin linjauksiin.
- Vastuuvirasto pyritään löytämään mahdollisimman pian, jotta valmistelu myös siellä voidaan käynnistää ajoissa.
- Hankintalaki tarjoaa erilaisia mahdollisuuksia kilpailutusten toteuttamiselle.

Tämän jälkeen riskeistä käydyn keskustelun yhteydessä nostettiin esille seuraavia seikkoja:

- Ilmoituskanavapalvelun käyttöönottoon liittyvien hallinnollisten prosessien ja rutiinien suunnittelu on todella suuri kokonaisuus. Tekninen kanava yksinään ei riitä, vaan tulisi suunnitella myös mallipohja käyttöönottoprosessille teknisen kanavan suunnittelun rinnalla.
- Tietojärjestelmäratkaisuun liittyvät riskit, kuten tietosuoja- ja tietoturvakysymykset. Pilvipalveluratkaisussa on myös omat riskinsä, jotka pitää erikseen huomioida. Henkilötietojen käsittelyn minimoinnin tulisi olla lähtökohtana.
- Tulee myös huomioida uuden järjestelmän liityntä muihin olemassa oleviin järjestelmiin.
- Millainen työnjako muodostuu ilmoituskanavan hankinnasta vastaavan viraston ja asiakasvirastojen välille? Kuka tekee ja millä tasolla vaikutustenarvioinnin?
- Teknisen järjestelmän tulee olla tarpeeksi yksinkertainen sekä käyttäjälle että palvelun tarjoajalle, muuten ilmoituksia ei tehdä.
- Organisaation sisäinen järjestelmä ei ole riittävä, sillä järjestelmän kautta tulee mahdollistaa myös esimerkiksi entisten työntekijöiden ja erilaisten organisaation ulkopuolisten sidosryhmien tekemät ilmoitukset.

- Pystyykö työryhmä tunnistamaan ja kuvaamaan koko prosessin oikein? Millaisia ilmoituksia kanavan kautta voidaan tehdä? Ilmoitukset tulee voida ottaa vastaan myös kirjallisesti (kirje) ja suullisesti sekä henkilökohtaisesti tapaamalla.
- Anonyymiyys/pseudonyymisyys: myös anonyymisti jätetyn ilmoituksen osalta tulisi olla mahdollista pyytää ilmoittajalta lisätietoja (esim. pin-koodin käyttö). Lisäksi anonyymius voi tuottaa ns. valheellisia ilmoituksia.
- Kuka käsittelee ilmoituksia (henkilöstö-/muu lakimies, sisäinen tarkastus vai muu taho)?
- Yleinen riski on myös, että ei tunnisteta tarpeeksi hyvin yhteisen ratkaisun hyötyjä valtionhallinnon laajuudessa.

Puheenjohtaja totesi, että pyritään löytämään ratkaisuja näihin esille nostettuihin kohtiin ja mietitään samalla sitä, mitä näistä voidaan ratkaista työryhmän työskentelyn aikana ja mitkä kirjataan jatkotoimenpiteiksi.

4. Keskustelu ilmoituskanavapalvelun reunaehdoista

Työryhmän sihteeri Kati Orkola esitteli muistiopohjaa, jonka avulla ryhdytään rakentamaan yhdessä sisältöä työryhmän loppuraportille.

Keskustelun yhteydessä esitetyt kommentit lisättiin suoraan muistiopohjaan, joka viedään kaikkien nähtäville ja työstettäväksi Tiimeri-työtilaan.

5. Muut asiat

Puheenjohtaja kiitti kaikkia kokoukseen osallistumisesta. Seuraavassa kokouksessa jaetaan valmisteluvastuita työryhmän jäsenille loppuraporttiin liittyen. Valtorin edustaja voisi myös esitellä seuraavalla kerralla heidän laatimaansa kartoitusta erilaisista teknisistä ratkaisuista ilmoituspalvelun toteuttamiseksi.

Seuraava kokous pidetään maanantaina 12.4.2021 klo 11.00–13.00.